

EDIȚIA PENTRU TINERII CITITORI

SHOE DOG

*Memoriile
Creatorului NIKE*

PUBLICA

youngster

10+

**PHIL
KNIGHT**

TRADUCERE DE
TUDOR ULRICH ȘI LOUIS ULRICH

1962

Când am deschis subiectul cu tatăl meu și mi-am făcut curaj să vorbesc cu el despre Ideea mea Nebunească, m-am hotărât să-l abordez seara devreme. Atunci era momentul cel mai bun, fiindcă era relaxat, sătul, tolănit în fotoliul său rabatabil de vinil din fața televizorului. Pot încă să las capul pe spate, să închid ochii și să aud hohotele de râs ale publicului, micile teme muzicale ale programelor sale favorite, *Wagon Train* și *Rawhide*.

Preferatul lui era The Red Buttons Show din anii 1950. Fiecare episod începea cu Red cântând: *Ho, ho, hee, hee... se-ntâmplă lucruri ciudate*.

Mi-am tras un scaun cu spătar lângă el și am zâmbit anemic, așteptând următorul calup de reclame. Îmi repetasem monologul în cap, iar și iar, mai ales deschiderea. *Deeeci, tată, îți aduci aminte de ideea aia nebunească pe care am avut-o la Stanford...?*

Pentru unul dintre cursurile mele din ultimul an, un seminar de antreprenoriat, scrisesem o lucrare despre pantofi, care se transformase apoi dintr-o temă banală într-o obsesie totală. Alergător fiind, știam câte ceva despre pantofi

de alergare. Fiind și un împătimit al afacerilor, știam și că aparatele de fotografiat japoneze acaparaseră segmente importante dintr-o piață ce fusese dominată cândva de germani. Prin urmare, în lucrare afirmam că pantofii de alergare japonezi ar fi putut face același lucru. Inițial, ideea mi s-a părut interesantă, apoi m-a inspirat, după care m-a captivat. Părea atât de evidentă, atât de simplă, cu un potențial uriaș.

Muncisem săptămâni întregi la lucrarea aia. Mă mutasem în bibliotecă, devorasem tot ce am putut găsi despre import și export, despre lansarea unei companii. La sfârșit, conform cerințelor, am făcut o prezentare formală a lucrării în fața colegilor mei care au reacționat cu o plictiseală la fel de formală. Nimeni n-a pus nici măcar o întrebare. Mi-au apreciat pasiunea și ardoarea oftând din greu, cu priviri fixe și inexpresive.

Profesorul a considerat că ideea mea nebunească avea potențial: mi-a dat nota maximă. Și asta a fost tot. Sau cel puțin așa ar fi trebuit. În realitate, n-am încetat niciodată să mă gândesc la lucrarea aia. Cât am mai stat la Stanford, în timpul fiecărei alergări de dimineață și până la acel moment din fața televizorului, m-am tot gândit să mă duc în Japonia, să găsesc o companie de încălțăminte, să le prezint *lor* Ideea mea Nebunească, sperând că vor avea o reacție mai entuziastă decât colegii mei, că vor dori să intre în parteneriat cu un puști timid, palid și slăbănog din adormitul Oregon.

Cochetasem și cu ideea de a face un ocol exotic pe drumul spre și dinspre Japonia. Cum pot să-mi las amprenta asupra lumii, mă gândeam, dacă nu plec mai întâi de aici să o *văd*?

Înainte de a alerga într-o mare cursă, întotdeauna îți dorești să străbați traseul la pas. O călătorie în jurul lumii cu rucsacul în spate ar fi fost exact ceea ce-mi trebuia. Voiam să vizitez cele mai frumoase și mai uluitoare locuri de pe planetă.

Și cele mai sacre. Voiam, evident, să gust alte mâncăruri, să aud alte limbi, să mă cufund în alte culturi, însă lucrul după care tânjeam cu adevărat era „conexiunea” cu C mare. Voiam să experimentez ceea ce chinezii numesc Tao, grecii Logos, hindușii Jñāna, budiștii Dharma. Ceea ce creștinii numesc Spirit. Înainte de a porni în călătoria mea personală, mi-am zis, lăsați-mă să înțeleg marea călătorie a umanității. Lăsați-mă să explorez cele mai mari temple, biserici și altare, cele mai sfinte râuri și vârfuri de munte. Lăsați-mă să simt prezența lui... Dumnezeu?

Da, mi-am spus. Da. În lipsa unui cuvânt mai bun, Dumnezeu.

Dar mai întâi aveam nevoie de aprobarea tatălui meu. Mai mult decât atât, aveam nevoie de banii lui.

Menționasem deja, cu un an în urmă, ideea de a face o mare călătorie, iar tata păruse deschis la ea. Dar în mod sigur uitase acea discuție. Iar eu cu siguranță îi voi forța mâna adăugând propunerii inițiale și această Idee Nebunească, această scandalosă călătorie colaterală — în Japonia? Pentru a lansa o companie? Bați câmpii.

Cu siguranță, el ar vedea asta ca un pod prea îndepărtat*.

* În original, *a bridge too far* — un pod prea îndepărtat. Aluzie la titlul romanului *A Bridge Too Far*, de Cornelius Ryan, 1974, roman inspirat din operațiunea Market Garden, care descrie încercările dezastruoase ale Aliatilor de a captura o serie de poduri controlate de Germania în Olanda, în timpul celui de-al

Și încă un pod al naibii de scump. Aveam niște economii din armată și de la diverse slujbe part-time din verile trecute. Pe lângă asta, plănuiam să-mi vând mașina, un MG 1960 de culoarea cireșelor negre, cu cauciucuri de curse și ax cu came dublu. Iar toate acestea se ridicau la o mie cinci sute de dolari, lăsându-mă cu o mare gaură despre care-i spuneam acum tatălui meu. El dădea din cap, a-ha, mm-hmmm și se uita când la televizor, când la mine în timp ce-i înșiram toate astea.

Ți-aduci aminte ce-am vorbit, tată? Cum am spus că vreau să văd lumea?

Himalaya? Piramidele?

Marea Moartă, tată? *Marea* Moartă?

Ei bine, ha-ha, mă gândesc să mă opresc și-n Japonia, tată. Ți-aduci aminte de ideea mea nebunească? Pantofii de alergare japonezi? Corect? Ar putea fi o chestie genială, tată. Genială.

Exageram, încercând din rășputeri să-mi vând ideea, pentru că, pe de-o parte, am detestat dintotdeauna să fac asta, iar pe de alta, pentru că aveam impresia că această încercare n-avea nicio șansă. Tata cheltuisese deja sute de dolari cu studiile mele la Universitatea din Oregon, plus alte mii cu cele la Stanford. O fi fost el editor la *Oregon Journal*, o slujbă sigură, care acoperea toate cele necesare, inclusiv costurile casei noastre albe și spațioase de pe Claymore Street, în cea

Doilea Război Mondial. Expresia sugerează ideea unui plan a cărui ambiție depășește capacitățile de realizare. (n.t.)

mai liniștită suburbie a Portlandului, Eastmoreland. Dar, totuși, nu-l dădeau banii afară din casă.

În plus, era anul 1962. Pe atunci pământul era mai mare. Deși oamenii începeau să zboare în jurul planetei în capsule spațiale, 90% dintre americani nu pusese niciodată piciorul într-un avion. Un bărbat sau o femeie obișnuită nu se aventura niciodată la mai mult de o sută de mile de ușa casei, așa că simpla menționare a unei călătorii cu avionul în jurul lumii l-ar fi alarmat pe orice tată, cu atât mai mult pe al meu, al cărui predecesor la ziar murise într-un accident de avion.

Lăsând la o parte banii și preocupările legate de siguranță, toată treaba era pur și simplu nerealistă. Eram conștient că douăzeci și șase din douăzeci și șapte de companii noi eșuau, lucru de care era conștient și tata, și că ideea de a accepta un asemenea risc colosal era împotriva a tot ceea ce reprezenta el. În multe privințe, tatăl meu era un episcopalian convențional, un credincios în Iisus Christos. Dar el se închina și la o altă zeitate secretă – respectabilitatea. Îi plăcea să fie admirat. Îi plăcea să fie văzut de lume, să dea bine. Prin urmare, pentru el, să umbli brambura într-o escapadă în jurul lumii era pur și simplu ceva lipsit de sens. Nu se făcea. Era ceva ce făceau copiii altora, nu fiii respectabili ai unor oameni respectabili.

Din aceste motive, și multe altele, mă așteptam ca tata să-mi întâmpine prezentarea din fața televizorului cu o încruntătură și să mi-o taie scurt. *Ha, ha, Ideea Nebunească. Nicio șansă, Buck.* (Numele meu de botez e Philip, dar tata

mi-a zis întotdeauna Buck. De fapt îmi zisese Buck chiar și înainte să mă nasc. Mama mi-a spus că avea obiceiul să o ciocănească ușor în burtă și să întrebe: „Cum se simte azi micuțul Buck?”). Însă când m-am oprit din vorbit, când mi-am terminat pledoaria, tata s-a aplecat în față în fotoliul său de vinil și mi-a aruncat o privire amuzată. A spus că a regretat mereu că nu călătorise mai mult în tinerețe. A spus că o călătorie ar putea fi exact ceea ce-mi trebuia pentru a-mi desăvârși educația. A spus o grămadă de lucruri, toate legate mai mult de călătorie decât de Ideea Nebunească, dar n-aveam de gând să-l corectez. N-aveam de ce să mă plâng pentru că, în fond, îmi dădea binecuvântarea sa. Și banii săi.

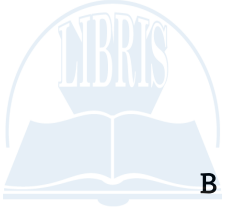
„OK”, a spus. „OK, Buck. OK.”

I-am mulțumit și am fugit din fața televizorului înainte să se răzgândească. De-abia mai târziu mi-am dat seama, cu o tresărire de vinovăție, că absența călătoriilor din viața tatălui meu era motivul secret, poate principalul motiv pentru care voiam să plec. Această călătorie, această Idee Nebunească era o modalitate sigură de a deveni eu însumi și nu el. Cineva mai puțin respectabil.

Sau poate nu mai puțin respectabil. Poate doar mai puțin obsedat de respectabilitate.

Ceilalți membri ai familiei nu au fost la fel înțelegători. Când bunica a aflat despre itinerarul meu, un lucru a îngrozit-o în special – „Japonia! De ce, Buck? Cum rămâne cu Pearl Harbour?” a strigat ea.

O iubeam pe mama mamei mele, căreia-i spuneam cu toții Mama Hatfield. Și îi înțelegeam frica. Japonia era locul

BESTSELLER NEW YORK TIMES

SHOE DOG

MEMORIILE CREATORULUI NIKE

PHIL KNIGHT

TRADUCERE DIN ENGLEZĂ DE
LOUIS ULRICH

 PUBLICA

Cuprins

Zorii	11
--------------	----

Partea întâi

1962	21
1963	59
1964	65
1965	103
1966	123
1967	141
1968	159
1969	183
1970	207
1971	223
1972	263
1973	287

1974 311

1975 335

Partea a doua

1975 359

1976 365

1977 395

1978 417

1979 433

1980 443

Noaptea 465

Mulțumiri 493

M-AM TREZIT ÎNAINTEA celorlalți, înaintea păsărilor, înaintea soarelui. Am băut o cană de cafea, am înfulecat o bucată de pâine prăjită, mi-am pus șortul, tricoul și mi-am legat pantofii verzi de alergare. Apoi m-am strecurat în liniște pe ușa din spate.

Mi-am întins picioarele, tendoanele, mușchii spatelui și am icnit în timp ce făceam primii câțiva pași nesiguri pe strada scufundată în liniște, în ceață. De ce o fi mereu așa de greu să te pornești?

Nu erau mașini, nu erau oameni, nu erau semne de viață. Eram doar eu, lumea era doar a mea – deși copacii păreau foarte obișnuiți cu mine. Dar, în fond, asta era Oregon. Copacii păreau mereu să știe. Copacii te apărau mereu.

Ce loc frumos din care să te tragi, mi-am zis, privind în jur. Calm, verde, liniștit – eram mândru să spun că Oregon este casa mea, mândru să spun că m-am născut în micuțul Portland. Dar simțeam și o umbră de regret. Deși frumos, Oregon li se părea unora genul de loc în care nu se întâmplă niciodată ceva important și nici nu se va întâmpla în veci. Dacă noi, locuitorii din Oregon, eram faimoși pentru ceva, atunci eram pentru o cale* foarte veche pe care trebuise să o deschidem pentru a ajunge aici. De atunci încoace, lucrurile se mai demoliseră.

* Aluzie la *Oregon Trail* (în traducerea liberă, „Calea spre Oregon”), o celebră rută a coloniștilor din Vestul american, cu o lungime de aproximativ 3 200 de kilometri, principalul traseu transcontinental între valea fluviului Missouri și bazinul fluviului Columbia. Numită astfel după Teritoriul Oregon din actuala zonă de nord-vest a Statelor Unite (n.t.).

Cel mai bun profesor pe care l-am avut vreodată, unul dintre cei mai de calitate oameni pe care i-am cunoscut, vorbea adesea despre calea asta. Este dreptul nostru din naștere, bombănea el. Caracterul nostru, soarta noastră – ADN-ul nostru. „Lașii nu au pornit niciodată la drum”, îmi spunea, „iar cei slabi au murit pe parcurs – așa că rămânem noi.”

Noi. O genă rară de spirit de pionierat a fost descoperită de-a lungul acelei căi, credea profesorul meu, sentimentul că poți realiza lucruri uriașe, combinat cu o capacitate redusă de fi pesimist – iar rostul nostru ca locuitori din Oregon era să ținem în viață gena asta.

Dădeam aprobator din cap, cu tot respectul cuvenit. Îl iubeam pe tip. Dar, în timp ce mă îndepărtam, mă gândeam uneori: Frate, e doar un simplu drum de țară.

În dimineața aceea cețoasă, dimineața aceea memorabilă din 1962, tocmai îmi deschisese propria cale – mă întorceam acasă după șapte ani. Era ciudat să fiu din nou acasă, era ciudat să fiu din nou biciuit de ploile zilnice. Dar și mai ciudat era să locuiesc din nou cu părinții și surorile mele gemene, să dorm în patul meu din copilărie. Noaptea târziu, stăteam culcat pe spate, uitându-mă la manualele mele din facultate, la trofee și panglicile mele albastre* din liceu și mă gândeam: Țasta-s eu? Încă?

Am început să alerg mai rapid în josul străzii. Respirația mea forma norișori rotunzi, înghețați, ce se pierdeau în ceață. Savuram această primă trezire fizică, acest moment extraordinar de dinainte ca mintea să se limpezească complet, când

* În original, *blue ribbon*. În Statele Unite, panglica albastră este un simbol al calității înalte, fiind acordată celor care obțin locul întâi la competiții cu caracter sportiv, dar și de altă natură (n.t.).

picioarele și articulațiile încep să se destindă, iar corpul începe să devină fluid. Solidul se transformă în lichid.

Mai repede, mi-am zis. Și mai repede.

Pe hârtie, m-am gândit, sunt adult. Am absolvit o facultate bună – Universitatea din Oregon. Am obținut titlul de master la una dintre cele mai bune școli de business – Stanford. Am supraviețuit unui stagiu de un an în Armata Statelor Unite – Fort Lewis și Fort Eustis. CV-ul meu spunea că eram un soldat instruit, realizat, un bărbat împlinit de douăzeci și patru de ani... Așadar, de ce, mă întrebam, de ce încă mă simt ca un copil?

Mai rău, ca același puști timid, palid și slăbănog care fusesem dintotdeauna.

Poate pentru că nu experimentasem încă nimic din viață. Cu atât mai puțin numeroasele sale ispite și emoții. Nu fumasem o țigară, nu încercasem vreun drog. Nu încălcasem vreo regulă, darămite vreo lege. Erau anii 1960, epoca revoltei, iar eu eram singura persoană din America care nu se revoltase încă. Nu-mi aduceam aminte de niciun moment în care s-o fi luat razna, să fi făcut ceva neașteptat.

Nu fusesem niciodată cu o fată.

Și dacă aveam tendința să insist pe toate aceste lucruri pe care nu le făcusem, motivul era simplu. Acelea erau lucrurile pe care le știam cel mai bine. Mi-ar fi fost greu să spun exact ce sau cine eram sau ce puteam să devin. La fel ca toți prietenii mei, voiam să am succes. Spre deosebire de prietenii mei, nu știam ce însemna asta. Bani? Poate. Nevastă? Copii? Casă? Sigur, dacă eram norocos. Acestea erau țelurile la care fusesem învățat să aspir și o parte din mine aspira la ele, instinctiv. Însă în sufletul meu căutam altceva, ceva mai mult. Aveam un sentiment acut că timpul nostru e scurt, mai scurt decât fusese vreodată, scurt ca o alergare de dimineață și voiam ca timpul

meu să aibă sens. Și scop. Și să fie creativ. Și important. Și mai presus de orice... diferit.

Voiam să las un semn al trecerii mele prin lume.

Voiam să câștig.

Nu, nu e bine spus. Pur și simplu, nu voiam să pierd.

Și apoi s-a întâmplat. În timp ce inima mea tânără începea să-mi bubuie-n piept, în timp ce plămânii mei roz se întindeau ca aripile unei păsări, în timp ce copacii se transformau în pete verzui, am văzut totul în fața ochilor, exact ce voiam să fie viața mea. Un joc, o competiție.

Da, mi-am zis, asta e. Ăsta-i cuvântul. Bănuisem întotdeauna că secretul fericirii, esența frumuseții sau a adevărului sau a tot ce trebuie să știm despre vreuna dintre ele, se află undeva în momentul acela când mingea este în aer, când ambii boxeri simt apropierea gongului, când alergătorii se apropie de linia de sosire și mulțimea se ridică la unison. Există un soi de luciditate debordantă în acea jumătate de secundă tensionată ce precede momentul în care se decid învingătorul și învinsul. Voiam ca viața mea, viața mea de zi cu zi să fie acel lucru, oricare ar fi fost el.

În diverse momente, visasem să devin un mare scriitor, un mare jurnalist, un mare om politic. Însă visul suprem a fost întotdeauna să fiu un mare atlet. Din păcate, soarta m-a făcut bun, nu excepțional. La douăzeci și patru de ani mă resemnasem cu asta. Alergasem pentru Universitatea din Oregon și mă remarcasem, obținând rezultate bune în trei din cei patru ani. Dar cu asta, basta, sfârșit. Acum, pe măsură ce ajungeam să alerg o milă în șase minute, pe măsură ce soarele care răsărea aprindea acele de pe crengile cele mai joase ale pinilor, m-am întrebat: cum ar fi să existe o modalitate prin care, fără să fiu atlet, să simți ceea ce simte un atlet? Să joci tot timpul în loc

să muncești? Sau altfel spus, să-ți placă munca atât de mult încât să devină în esență același lucru.

Lumea era atât de plină de războaie, de durere și suferință, rutina cotidiană atât de epuizantă și adesea injustă – poate că singurul răspuns, m-am gândit, era să găsești vreun vis extraordinar, improbabil, care să pară că merită, să pară amuzant, să pară o alegere bună și pe care să-l urmărești cu abnegația și pasiunea unui atlet încăpățânat. Că ne place sau nu, viața este o competiție. Oricine neagă adevărul, oricine refuză pur și simplu să participe, e lăsat pe tușă și nu voiam asta. Mai mult decât orice altceva, asta era lucrul pe care nu-l voiam.

Ceea ce a dus, ca întotdeauna, la *ideea* mea nebunească. Poate, m-am gândit, doar poate că trebuie să-mi mai analizez o dată ideea nebunească. Poate că *ideea* mea ar... merge?

Poate.

Nu, nu, mi-am zis, alergând și mai repede, tot mai repede, alergând ca și cum urmăream pe cineva, fiind urmărit în același timp. Ea *va* merge. Pe numele lui Dumnezeu, jur că o voi *face* să meargă. Niciun „poate” în privința asta.

Brusc, am zâmbit. Aproape râdeam. Plin de transpirație, mișcându-mă la fel de grațios și fără efort cum o făceam întotdeauna, am văzut strălucind în fața ochilor ideea mea nebunească și nu arăta câtuși de puțin imposibilă. Nici măcar nu arăta a idee. Arăta ca un loc. Arăta ca o persoană sau ca o forță vitală care exista cu mult înainte ca eu să exist, separată de mine, dar făcând în același timp parte din mine. Așteptându-mă, dar și ascunzându-se de mine. S-ar putea ca asta să sune cam pompos, cam *nebun*. Dar așa mă simțeam atunci.

Sau poate că nu. Poate că memoria mea amplifică acest moment de iluminare sau condensează mai multe momente de iluminare într-unul singur. Sau poate că, dacă a existat un astfel de moment, nu a fost nimic mai mult decât euforia

alergătorului. Nu știu. Nu pot să spun. Atât de multe lucruri legate de acele zile și luni și ani, în care ele s-au sortat în liniște, s-au pierdut precum aburii aceia rotunzi și înghețați ai respirației. Fețe, numere, decizii care cândva păreau urgente și irevocabile, au dispărut toate.

Rămâne însă această certitudine reconfortantă, acest adevăr imuabil care nu va dispărea niciodată. La douăzeci și patru de ani, *am avut* o idee nebunească și cumva, în ciuda faptului că eram copleșit de angoasa existențială, de temerile legate de viitor și de îndoielile legate de mine însumi, așa cum sunt toți bărbații și femeile la vârsta aceea, *am decis* că lumea este făcută din idei nebunești. Istoria este o lungă procesiune de idei nebunești. Lucrurile pe care le iubeam cel mai mult – cărțile, sportul, democrația, libera inițiativă – au început ca idei nebunești.

La drept vorbind, puține idei sunt la fel de nebunești ca favorita mea, alergarea. Alergarea e grea. E dureroasă. E riscantă. Recompensele sunt puține și departe de a fi garantate. Când alergi în jurul unei piste ovale sau pe o stradă pustie, nu ai o destinație reală. Cel puțin, nu una care să justifice efortul. Actul în sine devine o destinație. Nu că n-ar exista o linie de sosire; numai că cel care stabilește linia de sosire ești tu. Oricare ar fi plăcerile sau câștigurile pe care le obții din actul alergării, trebuie să le găsești în interior. Totul ține de modul în care gândești, în care îți vinzi singur acea idee.

Orice alergător știe asta. Alergi și iar alergi, milă după milă și nu știi niciodată, cu exactitate, de ce: îți spui că alergi către un țel, gonești către el, dar adevărul este că alergi, deoarece alternativa – să te oprești – te sperie de moarte.

Așa că, în dimineața aceea din 1962, mi-am zis: lasă-i pe toți să spună că ideea ta este nebunească... mergi pur și simplu mai departe. Nu te opri. Nici măcar să nu te gândești la oprire